२५. चित्रे

माजघरातील फरशी पुसून झाल्यावर आई दमून गेली. तिने बिम्मला 'मोठ्या रस्त्यावर जाऊ नको', म्हणून बजावले व ती तिथेच आडवी झाली. बब्बी शेजारी गेली व बिम्मला एकटे वाटू लागले.

तो इकडे तिकडे रेंगाळला. मग तो सोप्यावर आला. खुर्चीवर उभे राहून त्याने बाहेरचे कपाट उघडले. त्यात गमतीच्या पुष्कळच वस्तू होत्या. हिरवी पारदर्शक काचेची दौत, तांबड्या मेणबत्त्या, जुने बंद असलेले घड्याळ, रंगीत दोरे, निळ्या-हिरव्या मण्यांचा झगा घातलेली पण एक हात मोडलेली काचेची बाहुली, अंग दाबताच पत्र्याच्या बटणामधून 'कुई' करणारे रबरी बदक; पण त्या साऱ्यांत बिम्मला फार आवडला तो रंगीत खडूंचा डबा ! त्याने दोन मोठे खडू घेतले व तो हलकेच माजघरात आला.

स्वच्छ केलेल्या फरशीचे मोठे चौकोन जणू त्याचीच वाट पाहत थांबले होते. तो मांडी घालून खाली बसला आणि वाकून चित्रे काढू लागला. थोड्याच वेळात जवळजवळ सगळी फरशी भरून गेली. इतक्यात आई जागी होऊन उठून बसली आणि समोरचे सारेकाही पाहून तिने कपाळाला हात लावला.

''आत्ताच मी फरशी पुसून ठेवली होती, काय ही गिजबिज करून ठेवली आहेस तू?'' ती थोड्या वैतागाने म्हणाली.

''ही गिजबिज नाही. सगळी चित्रं आहेत.'' बिम्म म्हणाला, पण त्याचा चेहरा उतरला. तेव्हा आई त्याला समजावत म्हणाली, ''बरं, ही गिजबिज नाही, मग तर झालं. तू ही कसली चित्रं काढली आहेस, ते तरी सांग मला.''

मग बिम्म खुलला व म्हणाला, ''हे राहुल हत्तीचं चित्र आहे. तो फिरायला निघाला आहे. या त्याच्या दोन घंटा.''

घंटा हत्तीपेक्षा थोड्या मोठ्याच होत्या. हत्तीची शेपटी व त्याची सोंड सारखीच असल्यामुळे हा हत्ती ट्रामप्रमाणे असावा असे आईला वाटले. ती म्हणाली, ''आणि ते दुसरं चित्र ?''

''अगं ते आपलं घर नव्हे का ?'' आश्चर्य दाखवत बिम्म म्हणाला, ''तू, बब्बी, बाबा, मी सगळेजण बाहेर थांबलो आहोत.''

आईला वाटले, 'होय, सगळ्यांना बाहेर थांबणं जरूरच आहे.' घर इतके लहान होते, की बिम्मला देखील वाकून आत जाता आले नसते. बाबांचे हात पावलापर्यंत लांबले होते. जागा कमी पडल्यामुळे आईला बब्बीच्या गुडघ्यापर्यंतच्या उंचीवर समाधान मानावे लागले होते. त्यापुढील चित्रांत पुष्कळशा उभ्या रेघांचा गुंतवळा होता; पण त्यांच्यात चार गोल होते, म्हणजे मागच्या बाजूला आवारात भेटणारे आजोबा या चित्रात चाळिशीमधून पाहत होते. मग बाजार होता. शाळा सुटली होती. तीन कोंबडे होते, पण आईला चित्रकलेतील काही माहीत नसल्यामुळे तिला सगळेच विचारून घ्यावे लागले. बिम्म कडेचे चित्र कसले, ते सांगत होता, तेव्हा धपाधपा पावले आपटत बब्बी परत आली. फरशीकडे पाहताच सुरकुत्या आणत, नाक उंचावून ती म्हणाली, ''काय घाण फरशी करून ठेवली आहेस तू !''

बिम्मने तिच्याकडे रागाने पाहिले. तो चित्राकडे वळला. त्या चित्रात काड्यांप्रमाणे उंच पाय असलेली, रुंद स्कर्ट घातलेली एक मुलगी होती व डोक्यातून बाण गेल्याप्रमाणे तिच्या लहान वेण्या दोन्ही बाजूंना ताठ होत्या. तिच्या हातात दप्तर होते.

''ही आहे बब्बी, ती शाळेतून आली आहे.'' बिम्म म्हणाला.

अशा वेळी आई नेहमी बोटांनी ओठ झाकून घेत असे. ती म्हणाली, ''पण तिच्या पायावर काय आहे ते ?''

बब्बीकडे पाहत बिम्म म्हणाला, ''तिच्या पायावर एक बेडकी आहे.''

त्यावर बब्बीने दणादण पावले आपटली व ओरडून ती म्हणाली, ''आत्ताच मी तुझी सगळी चित्रं पुसून टाकते बघ. मग बस गाडग्यासारखं तोंड करून !''

''मग मी तुझ्या दुसऱ्या पायावरसुद्धा बेडकी काढतो बघ.'' बिम्म म्हणाला.

बिम्मचे शब्द ऐकताच बब्बी एकदम आकसली आणि नाक उंचावत त्याला वेडावून दाखवत आत गेली. तिथून ती पुन्हा ओरडली, ''बकासुर !'' आता आईसुद्धा जाण्यासाठी वळली; पण बिम्मने तिला थांबवले व म्हटले, ''आई, आणखी एक चित्र, मी तुला काढूनच दाखवतो.''

एका फरशीवर त्याने एक उभी रेघ काढली. त्यावर डोके काढले, गुडघ्याखाली पोहोचणारे हात काढले, त्यांना पालवी फुटल्याप्रमाणे पावलांच्या, बोटांच्या जागी लहान रेघा आल्या. मग बिम्मने पुन्हा रेघा ओढून एक मुलगा दाखवला. अनेक गोल काढत त्याने त्यांचा एक ढीग दाखवला आणि मान वर करून आईच्या चेहऱ्याकडे पाहिले.

''आता हे काय आहे?'' तिने विचारले.

''अगं, हा मी बिम्म नव्हे का ? आणि ती तू आई आहेस. तू ढीगभर लाडू केले आहेस आणि तू बिम्मला एक..., एक नव्हे दोन लहान लहान लाडू देत आहेस !'' बिम्मने समजावून सांगितले.

आता मात्र आई मोठ्याने हसू लागली. ती म्हणाली, ''असं आहे का हे चित्र ? लबाड चित्रकार ! आई बिम्मला लाडू देत आहे का ? छान !''

मग तिने डबा उघडला आणि बिम्मला दोन लहान लाडू दिले. ''हे तुझं चित्र मात्र अगदी खरं खरं झालं बघ !'' ती म्हणाली.

– जी. ए. कुलकर्णी

शब्दार्थ : **माजघर** – घराचा मध्यभाग. **रेंगाळणे** – घोटाळणे, मागे राहणे. **पारदर्शक** – प्रकाश पलीकडे जाऊ शकणारे. **गिजबिज** – न कळणारे. **चेहरा उतरणे** – नाराज होणे. **ट्राम** – विजेवर चालणारी प्रवासी गाडी. **गुंतवळा** – एकमेकांत गुरफटणे. **पालवी** – झाडास फुटलेली कोवळी पाने.

स्वाध्याय

प्र. १. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

(अ) आईने बिम्मला काय बजावले ?

(आ) बिम्मचा चेहरा का उतरला ?

(इ) बिम्मने काढलेला हत्ती ट्रामप्रमाणे असावा, असे आईला का वाटले ?

प्र. २. दोन–तीन वाक्यांत उत्तरे लिहा.

(अ) कपाटात गमतीच्या कोणकोणत्या वस्तू होत्या ?

(आ) बिम्मने बब्बीचे चित्र कसे काढले होते ?

(इ) 'हे तुझं चित्र मात्र अगदी खरं खरं झालं बघ !' असे आई का म्हणाली ?

प्र. ३. 'का' ते लिहा.

(अ) थोड्याच वेळात जवळजवळ सगळी फरशी भरून गेली.

(आ) बब्बीने दणादण पावले आपटली.

(इ) आई मोठ्याने हसू लागली.

प्र. ४. बिम्मने काढलेल्या चित्रांची यादी करा.

प्र. ५. वाक्यांत उपयोग करा.

(अ) कपाळाला हात लावणे. (आ) चेहरा उतरणे. (इ) गाडग्यासारखे तोंड करणे.

प्र. ६. तुमच्या आईचे किंवा बाबांचे चित्र काढा. त्यांच्याविषयी चार-पाच वाक्ये लिहा.

प्र. ७. खालील शब्दांना 'कार' जोडून शब्द लिहा.

उदा., चित्र - चित्रकार

(अ) शिल्प (इ) संगीत

(आ) नाटक (ई) नकला

प्र. ८. हे शब्द असेच लिहा.

पुष्कळ, पारदर्शक, मेणबत्त्या, चौकोन, पुसून, आश्चर्य, गुडघा.

प्र. ९. बिम्मच्या कपाटात गमतीच्या कोणकोणत्या वस्तू होत्या ते तुम्ही या पाठात वाचले. तुमच्या कपाटात किंवा दप्तरात असलेल्या वस्तूंची नावे लिहा. त्यांपैकी तुम्हांला खूप आवडणाऱ्या वस्तूचे चित्र काढा व रंगवा. ती वस्तू तुम्हांला का आवडते, ते लिहून वर्गात सर्वांना वाचून दाखवा.

प्र. १०. बब्बीला वाटते, की बिम्म गाडग्यासारखे तोंड करतो, म्हणजे तो कसे तोंड करत असेल ? बिम्मची नक्कल करून दाखवा. खालील प्रसंगी तुम्ही कसे तोंड करता ते वर्गात सर्वांना करून दाखवा.

(अ) खूप आनंद झाल्यावर.

(आ) खूप राग आल्यावर.

(इ) आवडीचा खाऊ कुणीतरी पळवल्यावर.

(ई) शिक्षकांनी कौतुक केल्यावर.

(उ) वाईट वाटल्यावर.

(ऊ) भीती वाटल्यावर.

प्र. ११. तुमचे आई-बाबा तुमच्यावर रागावले आहेत, हे तुम्ही कशावरून ओळखू शकता ?

उपक्रम :

१. वर्गात मुलांनी काढलेल्या चित्रांचे प्रदर्शन भरवा.

२. जी. ए. कुलकर्णी यांचे 'बखर बिम्मची' हे पुस्तक मिळवा. वाचा. त्यातील गोष्टी मित्रांना सांगा.

- **खालील वाक्ये वाचा.**

१. ''आत्ताच मी तुझी सगळी चित्रं पुसून टाकते बघ. मग बस गाडग्यासारखं तोंड करून !''

२. ''हे तुझं चित्र मात्र अगदी खरं खरं झालं बघ !''

वरील वाक्यांत वाक्य संपल्यावर आपण '!' असे चिन्ह दिले आहे. आपण आपल्या मनातल्या भावना, विशिष्ट शब्दांतून व्यक्त करतो. त्या शब्दांनंतर किंवा वाक्य पूर्ण बोलून झाल्यावर '!' असे चिन्ह दिले जाते. आश्चर्य, आनंद, दुःख, प्रशंसा व्यक्त करताना शब्दाच्या किंवा वाक्याच्या शेवटी '!' असे चिन्ह दिले जाते. '!' या चिन्हाला उद्‌गारवाचक चिन्ह म्हणतात.

- **वाचा.**

१. अरे वा ! किती सुंदर अक्षर आहे तुझं !

२. बापरे ! केवढा मोठा साप तो !